

joj Crkvi preko Sabora: Upravo odatle moramo polaziti. Tu je istinski izvor nade, tu je garancija protiv pustolovina, tu je osiguranje milosti.

— — —

Za prijevod iz francuskog originala i u usporedbi sa talijanskim prijevodom pobrinuo se Msgr. Josip Pavlišić.

POSLANICA SV. OCA O SREDSTVIMA DRUŠTVENOG SAOBRAĆANJA

Braćo i sestre, raspršeni po cijelom svijetu,
i vi svi ljudi dobre volje!

Današnji čovjek može lako uočiti da mnoge svoje sudove, stavove, pristanke i suprotstavljanja duguje sredstvima društvenog saobraćanja.

Današnji život izlaže mlade i odrasle skoro neprekidnoj poplavi informacija i mišljenja, slika i zvukova, prijedloga i zahtjeva. U takvim prilkama razuman se čovjek uznemiruje i pita: Ali, gdje je istina? Kako ju otkriti, kako ju razlikovati u mnoštvu priopćenja koja nas zapljuskuju.

1.— Svaki događaj ima svoju istinu, s mnogobrojnim pristupima koji se ne mogu uvijek lako shvatiti u svojoj cjelini. Samo zajednički i iskreni napor onih koji daju i primaju vijesti može pružiti jamstvo da će se događaj uočiti u njegovoj cjelovitoj istini.

Ovdje biva očito kako veliko značenje ima širenje vijesti, koje se ne sastoji samo u tome da se objavljuje ono što je neposredno vidljivo, nego se nastoji istražiti kontekst, uzroke i okolnosti pojedinih događaja. Ovaj se rad može donekle usporediti sa znanstvenim istraživanjem u pogledu ozbiljnosti i obveze koju zahtjeva u kritičkoj procjeni izvora, u vjernosti zapaženim podacima i u njihovu cjelovitom prenošenju.

Odgovornost izvjestitelja još je veća ako on mora izvještaju o događaju dodati i svoj sud, što često biva.

2.— To se odnosi, na poseban način, i na vjerske obavijesti, na događaje koje treba procijeniti prema vjerskim vrednotama. Događaj iz vjerskog života ne može se potpuno

razumjeti ako ga se svede na čisto ljudske dimenzije — psihološke ili sociološke — izravno zamjetljive. Tu treba pokazati i duhovnu dimenziju, tj. njegovo uklapanje u misterij zajedništva čovjeka s Bogom, ili točnije, u misterij spasenja.

To znači da se neke događaje mora zahvatiti u njihovoj dubini da bi se o njima, koliko je to moguće, uočila čitava istina, sve do vjerske istine. Ona se može vjerno uočiti samo ako se vodi računa o duhovnom kontekstu, o vjerskom momentu na koji se događaj odnosi, te, pored stručne kompetencije, o svjetlu vjere, koje tu jedino može omogućiti potpuno razumijevanje, osobito u nekim okolnostima.

3.— Isto tako moraju tražiti i respektirati istinu oni koji se služe sredstvima priopćavanja da doznaju vijesti i da stvore vlastiti sud. Svi koji se služe tim sredstvima moraju biti i sami aktivni i suodgovorni. Ako imaju svijest odgovornosti i ako su na to pripravljeni, oni će se kritički odnositi prema primljenim vijestima. Ni jedan čovjek, pogotovo kršćanin, ne smije se odreći borbe za istinu; tu se ne radi samo o apstraktnoj i filozofskoj istini, nego i o istini o svakodnevnim događajima. Odreći se toga znači kompromitirati svoje osobno dostojanstvo.

Zato ovom prilikom obnavljamo svoj poziv da svatko nastoji stvoriti sebi samostalan sud o mnoštvu vijesti koje šire sredstva društvenog saobraćaja, da svatko slobodno odabire predložena mišljenja i da slijedi ona koja smatra najboljim.

4.— Većina naših suvremenika služi se tiskom, radijem, televizijom, kinom, kazalištem, magnetofonom, ne samo za svoju informaciju nego i za odmor i prosvjeđivanje. Oni rado oživljuju u duhu događaje i situacije, stvarne ili fiktivne, umjetnički predočene, prikladne da izraze izvjesne vrednote i osjećaje. Pred ovakvim publikacijama i spektaklima, bilo da se čovjek želi smiriti i rasonoditi, ili, još bolje, upoznati čovjeka i svijet koji nas okružuje, — naša kritičnost prema istini mora ostati budna, uvijek spremna uočiti njezine deformacije.

S druge strane, treba priznati slobodu umjetnicima da svojom maštom izražavaju ljepotu nečeg stvarnog i da tako stvaraju nova umjetnička djela. Takva djela ne izražavaju nužno konkretne stvarnosti običnog života, ali ih ne mogu potpuno zanemariti a da se ne iznevjere vlastitoj istini i višim vrednotama. Istinska umjetnost jeste jedan od najplemenitijih ljudskih izraza istine. Ako ona hoće služiti čovjeku,

te biti učenik i istraživač istine, onda umjetnik mora tražiti istinu i radovati joj se. Ovo isključuje svaku eksploataciju ljudske slabosti i nedostatne izobrazbe, u čisto trgovačku, ili koju drugu svrhu za osudu.

5.— Braćo i svi ljudi današnjega svijeta! Poruka koju vam šaljemo bila bi nepotpuna ako vam ne bismo pokazali jedan još uzvišeniji put do potpune istine. Mi smo kršćani; to znači da smo odabrali slijediti Krista koji je »put, istina i život« (Iv 14,6) za sve ljude, pače i za one koji ga još ne poznaju. On, Sin Božji, došao je svjedočiti za istinu. On nas uvjerava da će nas samo istina osloboditi (Iv 8,31—36), da će nas samo ona osloboditi od svakog ropstva (Gal 5,1). Kršćani! Usred svijeta i u svakodnevnoj stvarnosti mi želimo biti ponizni, ali uvjereni svjedoci istine u koju vjerujemo.

Moderna sredstva saobraćanja i za kršćane predstavljaju nove puteve za njihovo svjedočenje i službu istini. Ova sredstva pretežno služe izražavanju i širenju riječi. I mi imamo reći i proširiti jednu značajnu Riječ, supstancijalnu Riječ Boga o samom sebi, njegovu Riječ, koja je također najuzvišenija i konačna Riječ koju Bog izriče o čovjeku dok ga spašava kroz nebrojene događaje svakog dana i povjesti stoljeća.

Kršćani! Mi znamo da događaji koji se svakodnevno tiču našeg osobnog života i života cijeloga svijeta, nisu slučajne ko incidencije slijepe i neumoljive sudbine. Mi znamo da su oni potka jednog tajnovitog plana, koji nam je otkriven samo djelomice, ali po kome nas Bog svakog časa dostiže, pita i potiče na spasenje. To nas potiče da sve događaje primamo velikodušno i radosno, te da mu služimo u ljubavi.

Ova je duboka vizija stvari tajnovita istina kojoj mi želimo biti učenici i svjedoci — bilo da ju priopćujemo, bilo da ju primamo. Iz nje će, malo po malo, poteći pravo oslobođenje koje tražimo: sloboda od ljudskih strasti i intelektualnih predrasuda; sloboda od straha pred neuspjehom i porazom; sloboda od robovanja raznim interesnim grupama, koje nastoje nametnuti svoje posebno shvaćanje života, prezirući stvarnu istinu; sloboda od pokušaja da se istina skriva i izobliča, kako bi se izvjesne sramne i ponižavajuće, što više, neljudske nakane skrile.

6.— Dragi sinovi i kćeri! Mi vam povjeravamo ovih nekoliko misli o istini, koje bi trebale, po općem priznanju, ravnati upotrebom sredstava društvenog saobraćanja. Bog, najuzvišenija istina, jest izvor istine o stvarima. Kad je Istina došla da se nastani među ljudima, postala je model hu-

manog djelovanja. Respektiranje svrhe stvari i vjernost normama našega djelovanja bit će jamci da ćemo biti vjerni istini u svim okolnostima.

Živo budrimo biskupe, svećenike, redovnike, laike, koji služe svojoj braći sredstvima društvenog saobraćanja i tako ih vode prema »istinitom svjetlu koje obasjava svakog čovjeka.« (Iv 1,9).

Želeći da se svi — izvjestitelji, tehničari, producenti, odgajatelji i korisnici sredstava priopćavanja — okoriste ovim Svjetskim Danom za plodno razmišljanje o ovim važnim pitanjima, Mi vam podjeljujemo od sveg srca i s velikim pouzdanjem svoj Apostolski Blagoslov.

Razmišljanja na temu

SREDSTVA DRUŠTVENOG SAOBRAĆANJA U SLUŽBI ISTINE

Temu »Svjetskog dana sredstava društvenog saobraćanja 1972« za ovu je godinu odredio sam Papa Pavao VI. na prijedlog Papinskog vijeća za sredstva društvenog saobraćanja. Ovogodišnja je tema daljnja obrada prošlogodišnje teme koja je glasila: Sredstva društvenog saobraćanja u službi jedinstva. Ove bi nam godine trebalo razmišljati o odnosu koji imaju sredstva društvenog saobraćanja prema istini i o tome kako bi nam ona mogla pomoći u traženju i pronalaženju istine.

Sredstva društvenog saobraćanja, to jest tisak, film, radio i televizija, imaju već po svojoj naravi zadaću da iznesu i prenesu istinu. Ona »ne dostižu i ne utječu samo na pojedine ljude nego na velike skupine ljudi, dapače i na čitave narode« (usp. saborski dekret »Inter Mirifica«, br. 1). Ona skupljaju oko sebe ljude ne samo u fizičkom pogledu kao pojedince ili članove obitelji, nego i u duhovnom pogledu, jer svima priopćavaju iste obavijesti i događaje izbliza i izdaleka, skreću pažnju sviju i utječu na mišljenja, mnijenja i sudove.

Suvremena sredstva društvenog saobraćanja zato po svojoj naravi kroz istinu okupljaju i sjedinjuju ljude.

SUVREMENOST OVE TEME

Proučavanje kako iskoristiti dragocjene mogućnosti sredstava društvenog saobraćanja pokazuje od kolikog je značaja taj problem koji danas ni Crkva ne smije previdjeti. Crkva je pokazala svoje zanimanje za ovo važno pitanje u saborском dekretu »Inter Mirifica« i u pastoralnoj uputi »Communio et Progressio« (Zajedništvo i napredak). Spomenuti dokumenti pokazuju crkveno razumijevanje za širenje sredstava društvenog saobraćanja, te za njihov doprinos napretku čovječanstva i razvoju svih pozitivnih snaga. Njihov se utjecaj prostire po cijelom svijetu. Dolazi do svakog naroda i do svih društvenih slojeva. Sredstva društvenog saobraćanja šire se vrlo brzo i ondje gdje se na drugim područjima razvoj tek postepeno i sporo odvija. Utjecaj njihova priopćavanja dosiže svakamo. Duhovno se obzorje ljudi proširuje i saznanje onog što se u svijetu zbiva dostiže danas do svakog čovjeka kako to ranije nije bilo moguće.

Sredstva društvenog saobraćanja utječu na svakog čovjeka, na svakog suvremenika koji s njima dolazi u dodir. Kako se to događa? Kakve je naravi taj utjecaj? Da li ta sredstva uvijek prenose baš čistu istinu?

U mnogim slučajevima možda ne. Onaj ko prima obavijesti od sredstava društvenog saobraćanja može pasti pod stanoviti utjecaj, može biti manipuliran. A on i jest doista često manipuliran a da toga i nije svjestan. Ono što on čita u novinama, ili sluša na radiju, ili gleda u filmu — stalno mijenja njegove poglede na ljude i na događaje. Na žalost, ne uvijek na bolje! I s najboljom voljom ne da se izbjeći da su vijesti i priopćenja, što predstavljaju ishodište za vlastito prosuđivanje, često netočni i ne vode računa o istini.

Moramo biti svjesni toga da neki iz političkih ili privrednih razloga svojevoljno izobličuju istinu kako bi u nekom smislu utjecali na zbiljska mnijenja. Ne smijemo svakako previdjeti činjenicu da neki sredstva društvenog saobraćanja prilagođuju stanovitom mišljenju. Onaj koji raspolaze mnogim i različitim izvorima priopćivanja vijesti može vrlo lako ustanoviti kako se istina izobličuje. No u stvarnom životu pojedini primalac vijesti većinom nema ni prilike, ni vremena da te izvore uspoređuje.

Stoga se traži kod primalaca vijesti stanovito zdravo nepovjerenje i kritičko prosuđivanje da ne bi podlegao zabludama. Svi bi oni koji primaju vijesti putem sredstava dru-

štvenog saobraćanja trebali biti školovani i sposobni da kritički prosuđuju ono što čuju i vide. Inače ova sredstva unose među ljude razjedinjavanje a ne sjedinjavanje. Lažne ili iskrivljene vijesti huškaju ljude protiv ljudi umjesto da ih međusobno zbliže. Isto bi tako i izvjestitelji morali imati izobrazenu sposobnost ljude istinito i vjerno obavještavati da bi na taj način mogli unapređivati jedinstvo u ljudskom društvu.

SLOŽENOST OVOG PROBLEMA

Sredstva društvenog saobraćanja i istina nalaze se u vrlo složenom međusobnom odnosu.

Prvi je problem već u tome što je vrlo teško razlučiti sam događaj, s jedne strane, a izvješće o tom događaju, s druge strane, kao što je i teško razlikovati samo izvješće od osobnog mnijenja izvjestitelja. Svakodnevno možemo pronaći primjere kako se isti događaj tumači na sasvim različite načine. Jedan očevidac želi istaknuti ovu pojedinost, a drugi onu, te njihova izvješća često daju različitu sliku stvarnog događaja. Dovoljno je već samo neke pojedinosti više istaknuti i naglasiti, a druge potisnuti pa da se istinu izobličiti.

Drugi pak problem nastaje kad izvjestitelj doduše želi dati pravo i točno tumačenje, ali je s druge strane od onog koji mu je povjerio službu izvješćivanja, ili od svoje društvene stranke, odnosno partije, primio stanovite želje. Da li on ima pravo isticati posebna mišljenja i izražavati stanovite tendencije da bi tako utjecao na javno mnijenje u željenom pravcu?

Manipulaciju s činjenicama koja nam onda daje iskrivljenu sliku stvarnosti ne možemo smatrati ni priznati poštenim izvješćivanjem. Što više fantazija utječe na izvješćivanje o činjenicama, to je onda gore po sam događaj i po same činjenice. Izvješćivanje je i onda nepošteno i nevaljalo, ako netko umanjuje ili prešućuje bitne čimbenike stvarnosti. Izgovor da se time želi ugoditi onome kome takva usluga treba, nipošto ne služi kao isprika.

Cilj ne posvećuje sredstva. U svakom društvu mora imati prednost potpuna i nepodjeljena istina. Tako nastaje rascjep: kako može izvjestitelj istodobno biti u službi društva kome pripada, te se obazirati na javno mnijenje, a istodobno poštivati pravo čitalaca i slušača na potpuno i istinito izvješćivanje?

Treći problem nastaje kad se sukobljavaju dužnosti izvješćivanja i dužnosti prešućivanja, kad je naime u pitanju dobar glas osobe ili ustanove. Svaka obitelj, pa i svako državno i crkveno ustrojstvo, ima svoje vlastito prisno ozračuje i svoje vlastito pravo da se sa stanovitim stvarima prisno i povjerljivo postupa. Povjerljive stvari moraju ostati respektirane. Ono što je istinito ne može biti objelodanjeno već jednostavno zato jer je istinito. Pravda i ljubav od svakog zahtijevaju poštivanje dobrog glasa svakog pojedinca. Ovo pravo imaju ne samo živi nego i mrtvi. Pjesnici i umjetnici imaju doduše veliku slobodu u obrađivanju povjesnih činjenica na pozornici, u filmu i na televiziji itd. No nitko ne smije bitne činjenice sasvim izmijeniti ili na uvredljiv način izobličiti, pa makar ih i uzeo iz povijesti.

Već je u sebi sve ove probleme teško riješiti. Kao posebno otežavajuća okolnost pridolaze još i stvarne prilike i uvjeti novinarskog rada: nedostatak vremena, potraživanje javnosti za brzim i žurnim izvještajima, obzir u izboru vijesti i prikaza prema željama javnosti, odnosno čitala ili slušača, kao i upute od strane naredbodavca ili predpostavljenog, itd. I s najboljom je voljom teško uvijek postići i pružiti stvarnu istinu u izvješćivanju.

KAKO RIJEŠITI PROBLEM

Zar se nalazimo pred nerješivim pitanjem? Jamačno ne! Ipak rješenje nije lako pronaći. Dakako da se mogu otkloniti neposredne zloupotrebe, pronaći pogrešne izvore i učiniti ispravke. Bliže se rješenju dakako dolazi voljnom i odgojenom savjesnošću sviju koji su odgovorni za izvješćivanje: voditelji i suradnici izvjestiteljskih, posebno novinskih zastupništava, izvjestitelji, dopisnici, govornici na radiju i na televiziji, itd. Obadvije bi se strane, izvjestitelji i slušači, morali dopunjavati i surađivati da bi se pomoću sredstava društvenog saobraćanja moglo postići bolje međusobno razumijevanje, jedinstvo i mir. Kada izvjestitelji utvrđuju i prenose istinu, a slušači je kritički i ispitivalački primaju, jedni druge onda potpomažu, te tako prodiere u odnose među ljudima nešto poput svježeg zraka koji unapređuje zdravi život. Istina je nužna ljudskom društvu.

Pastoralna uputa »Communio et Progressio« (Zajedništvo i napredak) daje na različitim mjestima svoj doprinos rješavanju tog problema:

U otsjeku br. 17 iznesen je temelj za to:

»Svako se obavještavanje mora pokoravati vrhunskom zakonu iskrenosti, pouzdanosti istinitosti. Čista namjera i dobra volja još nisu dovoljni da bi se moglo stanovito izvješće ocijeniti pozitivnim. Ono mora, više od toga, stvari predmetno prikazivati u svjetlu istine, to jest dati točnu sliku povezanosti i biti vjerodostojno.

Čudorednu vrijednost nekog izvješća ne određuje samo tema ili zastupano mišljenje, nego i duh koji oblikuje izvješće, način na koji dolazi do čovjeka i na nj utječe, razne prateće okolnosti izvješćivanja i, konačno, javnost kojoj se obraća« (usp. »Inter Minifica«, br. 4).

U otsjecima o javnom mnijenju, o pravu obavještavanja (br. 24—47) te o mogućnostima i dužnostima izvjestitelja i slušača (br. 73—80) nalazimo opet vrlo prikladne opaske: »Zato izvjestitelji imaju vrlo odgovorni zadatak: oni naime uvelike utječu na stvaranje, skupljanje i širenje raznih mišljenja i u njihovoj je također ruci mišljenja slobodno i vjerno stvarnosti međusobno uspoređivati« (br. 27).

»Svaka je kampanja samo onda dozvoljena, ako se njezini ciljevi i sredstva ne protive dostojanstvu čovjekovu. Mora se truditi da služi istini i da ima pred očima zajedničko dobro svijetu, i na narodnoj, i na međunarodnoj razini, u vidu pojedinca i u vidu skupina ljudi« (br. 29).

»Današnjem čovjeku treba pouzdano, jasno, potpuno i točno izvješće. Samo na taj način može on razumjeti svijet u kojem živi, a koji se stalno preobrazuje. Samo tako može on zauzeti stav pred činjenicama i pred situacijom koja se stalno mijenja i koja svakodnevno od njega zahtijeva njegov sud i njegovu odluku. Samo tako on može na svome mjestu društvu doprinijeti značajan doprinos. Samo se tako on može životno uključiti u stvarne probleme privredne, političke, kulturne i religiozne naravi.

Tom pravu informacije koje proizlaze iz gornjih zahtjeva odgovora dužnosti da sam čovjek upozna stvari ovoga svijeta. To se pak pravo ne može ostvariti ako u samom informiranju ne sudjeluje svaki čovjek kome se prenose informacije. Stoga na raspolaganju trebaju biti raznovrsna sredstva kako bi mogao izabrati ona, koja više odgovaraju njegovim osobnim i društvenim zahtjevima. Ako nema te mogućnosti izbora različitih sredstava priopćavanja, to pravo ostaje samo na papiru«. (br. 34)

»Mučan je posao ljudi koji po svom zvanju imaju prenositi informacije jer u svom poslu nailaze na mnoge i česte zapreke. Često su u tome sprečavani i od onih kojima je stalo da prekriju istinu. To je naročit problem specijalnih izvjestitelja koji o događajima izvještavaju kao očevici te zbog toga često putuju u sve krajeve svijeta.

Dok tako pokušavaju iznijeti »događaje upravo onako kako se oni zbivaju« veoma često su prisiljeni izložiti svoj život smrtnoj opasnosti. I mnogi su poginuli vršeći tu svoju profesionalnu dužnost. Budući da dakle ljudi imaju pravo biti informirani naročito o događajima i uvjetima života zemalja koje su u ratnom stanju, što veoma zabrinjava sav ljudski rod, valja uvijek i svim silama štititi zdravlje i fizičku nepovredivost takvih izvjestitelja. Stoga Crkva osuđuje i zabacuje svako nasilje protiv takvih osoba i protiv svih onih koji djeluju na području društvenog priopćavanja. Oni, naime, tragajući za vijestima i vjerno ih drugima prenoseći, brane i promiču temeljno čovjekovo pravo na informaciju« (br. 36).

»Osim teškoća koje su zajedničke svim ljudima da istinu cjelovito uoče i drugima je prenesu, događa se da izvjestitelji, kad moraju nešto novo priopćiti, priopćavaju samo one pojedinosti koje imaju prolaznu ili trenutačnu korist.

Iz toga nastaje druga teškoća da izvjestitelji moraju po svom izboru odabrati iz mnoštva vijesti koje sami smatraju važnima i zanimljivima za širu publiku. Iz toga konačno proizlazi da informacije znadu postati beskorisne te ne odražavaju svu težinu događaja.« (br. 37).

»Druga teškoća proizlazi iz činjenice što vijesti, žele li biti svježije i privući pozornost naroda, moraju se što je moguće brže donijeti. To ujedno traži da se njihovo dobivanje plati. Tako se događa da ta neophodna brzina u prenošenju vijesti znade biti zapreka same točnosti.

Osim toga izvjestitelji moraju voditi računa o duhu pojedinog naroda, njegovu ukusu i kulturi te ujedno trebaju paziti koje vijesti oni žele naprijed upoznati i čuti.

U takvim prilikama izvjestitelji donoseći vijest umoraju paziti da naročito poštuju istinu« (br. 39)

»Osim teškoća koje dolaze sa strane samih sredstava priopćavanja i samog izvještavanja, izvjestitelji se nalaze i pred drugim problemom. Oni, naime, trebaju činjenice protumačiti publici koja je često uznemirena i uzbuđena te se trebaju prilagoditi njihovim zahtjevima i privući njihovu pozornost.

Stoga nek se čuvaju da publiku odveć ne uzbude neopravdano je ne uznemire time što stvari iznose izdvojeno iz njihova konteksta, odveć ih proširujući i senzacionalno ih iznoseći jer se tako iskrivljuje sama vijest« (br. 40).

»Primatelji pak vijesti koji moraju spajati različite informacije mogu sam događaj u cjelini ili djelomično krivo shvatiti. Stanovit se sklad može postići time da se vijesti donose iz različitih i mnogovrsnih izvora, s time da se njima uvijek knitički pristupi. Nadalje primatelji vijesti trebaju shvatiti položaj ljudi koji po svojoj dužnosti i po svom zvanju izvješćuju te ne smiju od njih očekivati neko savršenstvo koje nadilazi ljudske sile, ipak imaju pravo i dužnost tražiti da se lažne i zlonamjerne vijesti što prije javno opovrgnu, zahtijevati da se upotpune pojedinosti koje su izostavljene, žaliti se svaki puta kad sredstvo društvenog priopćavanja iskrivljuje činjenice stavljajući ih izvan njihova konteksta te protestirati kad se one pretjeruju ili im se ne daje važnost koju imaju.

To pravo primateljima vijesti trebaju priznati propisi zakona što ga imaju donijeti sami izvjestitelji.

Nedostaje li takav zakon to im pravo ima biti osigurano zakonom svakog naroda ili međunarodnim konvencijama« (br. 41).

Priređivači vijesti su stalni i pažljivi motrioci svijetskih zbivanja. Oni bez prestanka gledaju u svijet kao kroz otvoreni prozor da bi sabrali činjenice, stremljenja, sklonosti, mnijenja i čitavu panoramu ljudskog društva sa svim njegovim zaokupljenostima« (Pavao VI u nagovoru predsjedništvu Katoličkog saveza talijanskih novinara, dne 24. siječnja 1969).

Oni stoga ne moraju činjenice zabilježiti jednostavno onako kako se one u stvarnosti zbivaju, nego moraju u svojem izvješćivanju o tim činjenicama istaknuti i naglasiti važne vidove, moraju objelodaniti i objasniti značenje tih činjenica, te ih osvijetliti u njihovu međusobnom odnosu. Tako će pomoći primaocima vijesti da im sva ona zbrka raznih vijesti postane jasnija. Tada će i primaoci biti u stanju dati svoj sud i svoju odluku na dobro društva (br. 75).

»Uz to priopćavatelji ne smiju zaboraviti da po samoj naravi sredstava priopćavanja koja su im povjerena dođu u dodir sa što većim krugom ljudi. Da bi dakle bili vjerni svom intelektualnom i umjetničkom pozivu, moraju duboko biti svjesni silne moći koju takav poziv ima u vodstvu ljudi k sreći i napretku te ujedno moraju biti svjesni dužnosti koje iz

toga proizlaze. Pravičnost i uravnoteženost njihova traži da vode računa i o manjim skupinama svoje publikacije. Ako neka sredstva pravno ili činjenično uživaju monopol, ta je uravnoteženost to potrebija jer svaki monopol zapravo dijalog pretvara u solilokvij« (br. 76).

CRKVA I PRIOPĆIVANJE VIJESTI

Ove misli jednako vrijede i za Crkvu, — bilo da ju shvaćamo u njezinu pravom smislu riječi, kao »Božji narodi«, bilo da pod tim pojmom, prema uhodanom načinu govora, podrazumijevamo njezine poglavare. Crkva je u isto vrijeme i subjekt i objekt izvješćivanja, i to danas više nego ikada ranije. Javnost koja želi o svemu biti točno obaviještena zanima se za život i za djelatnost Crkve.

Kao objekt izvješćivanja Crkva ima — kao i svaki čovjek i svaka ustanova — pravo na to da sve ono što se o njoj govori odgovara istini, te da njezini naumi i njezina nastojanja budu ispravno protumačeni. Ona ima pravo na svoj dobar glas, pravo da nešto pridrži za sebe, za svoju tajnu. Time ni pošto ne zagovaramo banalni i bezbojni konformizam, niti ograničujemo slobodu mišljenja.

Kao subjekt izvješćivanja, to jest kao mjesto iz kojeg javnost želi primiti vijesti, crkvene su vlasti i crkvene ustanove u novije vrijeme na svim razinama popravili svoju službu izvješćivanja da odgovore zahtjevima sadašnjice. Ranije se često Crkvi predbacivalo da otežava, ili pak da ne uzima u obzir slobodu izvješćivanja. Danas Crkva želi biti u stalnom i prisnom dodiru s tiskom i što je bolje moguće upoznati njezine načine pristupanja događajima i načine izvješćivanja, kako bi pokazala svoju dobru volju i doprinijela napretku i jedinstvu ljudi. Crkva uviđa da se danas traži brzo, potpuno, točno i mnogostrano izvješćivanje. Sa svoje strane pak očekuje od izvjestitelja poštivanje istine, ispravnost i potpunost u izvješćivanju, poštena tumačenja bez konformizma i bez iskripljivanja činjenica.

Crkva ima po svojoj naravi proročko i misijsko poslanje. Ona mora svemu svijetu navijestiti evanđelje. Navještanjem Radosne vijesti svim ljudima ona mora ispuniti svoju zadaću. Zato su sredstva društvenog saobraćanja za nju od posebne važnosti. U slobodnim zemljama može Crkva ovo svoje pravo nesmetano koristiti poštivajući potpunoma i pravo drugih.

U tom pogledu ona ima pravo, dapače i dužnost, da u službi Evanđelja osniva i potpomaže svoje vlastite katoličke ustanove za tisak, film, radio i televiziju.

Papa Pavao VI. nedavno je ustvrdio: »Osim jasnog i poštenog izvješćivanja vrlo nam je važna kršćanska vizija stvarnosti i zbivanja. Ako tu svoju dužnost katolički i crkveni tisak vjerno ispunjava, time već opravdava svoj opstanak. Na žalost katolički je tisak u tom nastojanju mnogo puta osamljen«. »Katolički tisak ispunjava svoju zadaću kad odmah ukazuje na životne probleme ćudoređa u javnosti i u obitelji. Loša iskustva sadašnjeg vremena ozbiljno nas opominju: kako bismo mogli u našem javnom mnijenju, u našem društvenom odgoju, sačuvati jako, ponosno, zdravo i pozorno osjećanje za etičko-ćudoredna pitanja, ako naš hrabri i slobodni tisak, odjek kršćanske uljudbe, svakodnevno ne bi podizao svoj glas i ne bi pozivao na ispunjavanje ljudskih i kršćanskih dužnosti?« (Nagovor 14. studenog 1971).

Crkva je čvrsto uvjerenjena da je dužna upozoriti, kako izvjestitelje, tako i primaoca izvješća, putem sredstava društvenog saobraćanja da u službi jedinstva moraju ispunjavati svoje obaveze prema istini. I dokumenat biskupske Sinode »Pravda u svijetu« priznaje svim ljudima pravo na slobodu mišljenja i govora — sa svim posljedicama.

Spomenuta biskupska sinoda obraća se cijelom Božjem narodu: »Ako Crkva svjedoči za pravdu, onda mora biti uvjerenjena u to da svaki onaj koji ljudima govori o pravdi, mora najprije vršiti pravdu. Stoga moramo i mi unutar Crkve stalno ispitivati savjest za ono što činimo.«

Ovu opomenu valja uzeti k srcu!

LITURGIJSKI PRIJEVODI NA ŽIVE JEZIKE

Značajno je što piše u 1. ovogod. broju časopis »Ephemerides liturgicae«, koji je donedavno uređivao Mons. Bugnini a sada ga uređuje njegov glavni pomagač i redovnički subrat C. Braga. »Puki i jednostavan povratak tekstu za koji se supponira da je originalan ne može pružiti prijevod koji bi zadovoljio liturgiju... Prijevodi u moderne jezike koji su napravljeni prema masoretskom tekstu, općenito uzevši, svojim su riječnikom i svojim izrazom odsječeni od liturgijske tradicije. Nije vidljiva prisna nutarnja povezanost toga teksta s onim u Novom Zavjetu i kod otaca, kao što je to bio slučaj kod starih prijevoda« (str. 8). O Neovulgati, čiji je prijevod

psalama uzet u novi latinski Časoslov stoji na str. 10: »On znači povratak latinskom jeziku tradicije. To čini taj prijevod prikladnijim za kršćansko čitanje psalama od brojnih prijevoda u žive jezike koji su napravljeni s velikom brigom za vjernost originalu, ali se nisu nimalo obazirali na jezik kršćanske tradicije.« Što je tu rečeno o latinskom jeziku, slično se može reći i o našem koji ima tisućgodišnju liturgijsku tradiciju. Ta je još uvijek živa i osjetljivo prisutna osobito u nekim našim krajevima gdje vjernici znaju neke psalme napamet.

K.

KRISTOVA ZAJEDNICA U SVIJETU

Najvažniji doktrinalni dokumenat što ga je izradio II Vatikanski Sabor bez sumnje je dogmantska konstitucija o Crkvi, »Lumen Centium« (Svjetlo naroda).

Premda na Saboru biskupi nisu pretendirali na to da dadnu iscrpnu nauku o Crkvi, ipak su uspjeli sažeti ono što se u ovom povijesnom času moglo reći o njoj, nastojeći da i ostale potaknu na istraživanje. Dokumentat je vrlo bogat sadržajem i duboko vjerski nadhanut.

Krist je rekao za sebe da je Svjetlo svijeta i šalje Crkvu u svijet da ljude učini njegovim učenicima da bi ih osvijetlio svojim životom i naukom.

Danas, kad je svijet po suvremenim sredstvima javnih komunikacija postao vrlo malen lakše je ostvariti susret s njim. Ipak, iako je olakšan pristup ljudima s informativne strane, zbog jake ideološke suprotnosti koje formiraju dijametralno oprečne grupacije teže je doći do pojedinaca. Zato je u tom smjeru potrebno otvoriti diskusiju i potražiti moguća rješenja da Kristova poruka dobije svoje odgovarajuće mjesto u suvremenom životu svijeta.

Stvarnost se Crkve u svijetu ne da tek tako izraziti u definiciji jednog društva s vanjskim i unutarnjim ustrojem. Ona je mnogo više od toga. Upravo od onog »višeg« elementa, nedostupnog sociolozima ni bilo kojim pozitivnim istraživačima, ona živi i odražava se kroz povijest. Mistična i stvarna prisutnost Boga trajno je uzdržava i daje joj plodnost i trajnost. Saborski oci su nastojali da čitavu stvarnost što bolje prikažu. »U prvom redu Koncil stavlja velike faze puta spasenja, polazeći od stvaranja i uzdizanja ljudi na sudjelovanje božanskog života što su ga tragično izgubili istoč-

nim grijehom, zatim dolazi do slijedećih poslanja Sina i Duha Svetoga što se zbivaju u Kristu i Crkvi Kojoj je povjerena zadaća da privede ljude Bogu. To je crkvena vizija koja ima temelj u tajni Presv. Trojstva (trinitarna dimenzija), koja je trajno oživljavana od Duha Svetoga (pneumatička dimenzija) preko obavljanja raznih službi pod vlašću jedne glave zove ljude k sebi (povijesna dimenzija) da ih privede Bogu u blaženstvu bez kraja (eshatološka dimenzija).« (La Costituzione dogmatica, Elle DiCi, 1965, Documenti, s. 80).

Prisustvo Trojednoga Boga, njegovo sjedinjenje s čovjekom jest onaj dinamički princip koji Crkvu oživljava i daje joj smisao. Isus je propovijedao nauku duha i naglasio duhovne vrijednosti. Ove su vrijednosti potekle od Duha Božjega koji oplođuje sve što je trajno i posjeduje besmrtni smisao. Crkva je po Duhu Svetome »narod sakupljen u jedinstvu Oca, Sina i Duha Svetoga.« Razne figure Crkve što ih dokumenat donosi citirajući sv. Pismo, »zemlja koju Bog obrađuje«, »građevina na čijoj gradnji ljudi s Bogom sudjeluju«, »nebeski Jerizalem« kao zajednica spašenih jesu samo naponi da se pojmovno izrazi ono što je stvarnost Božje prisutnosti u svijetu i ljudima.

Životna energija Crkve

Prema Isusovim izjavama teolozi su zaključili da je Duh Sveti treća Osoba Presv. Trojstva i to onaj unutarnji dinamički princip Boga našega kojima se Otac i Sin predaju jedan drugome u ljubavi spoznaje. Nakon uzlaska na nebo Isus ga šalje da bude i naš dinamizam, da nas pokreće i vodi stazama dobrote i plemenitosti, te da nam bude kopčica do Oca i Sina. On Crkvu napunja raznim darovima. Oplemenjuje razne sposobnosti članova crkvene zajednice tako, da duhovni pjesnik pjeva na jednom mjestu: »Bez božanstva tvojega, čovjek je bez ičega«. On daje da i danas ima u našim crkvenim sredinama neshvatljivih pojava dobrote, plemenitosti, požrtvornosti i ljubavi.

Duh Božji čisti i uzdiže crkvenu zajednicu. Po njemu Bog poziva svakog pojedinca na život milosti, da stupi u intimni odnos s Ocem i Sinom u Duhu Svetome.

Kad nas Bog poziva na život milosti, poziva nas na svetost. Zapravo, kad pogledamo čovjeka u svim njegovim dimenzijama, moramo zaključiti, u svijetlu Kristove nauke, da drugog poziva izvan svetosti i nema. Sveto živjeti to je najveća i jedina svrha čovjeka u Kristovom pogledu na život.

Rekao nam je izričito na jednom mjestu kod Mt. 5, 48: »Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski«. Svetost je u Isusovom poimanju potpunost, punina bitka, savršenost. Sv. Petar citira stari Zavjet gdje Bog poziva svoje vjerne »Budite sveti jer sam ja svet« (1 Petr, 1; 16).

Duh Božji djeluje na zemlji tako, da od svih naroda formira jedan Božji narod u kojem trebaju doći do izražaja sve grupne i pojedinačne vrijednosti, ali gdje pod njegovim božanskim utjecajem vlada suradnja i zajedništvo.

Što reći o onima koji nisu kršćani ni katolici? Ima ih mnogo. Držimo da ih Bog ne prepušta samima sebi, nego oni trebaju da preko nas dođu do punine spoznaje i života u Bogu. Činjenica da se sporo uključuju u Crkvu jest dokaz samo naše slabosti u vjeri i odanosti Kristu i Bogu, jer se još uvijek slabo dademo voditi od Duha. Slabo se trsimo za ostvarenjem svojih ideala u njihovoj punini. Ostajemo uvijek početnici u duhovnom životu i ne poznajemo unutarnji dinamizam duhovnosti. U neuspjesima osobne duhovnosti trebali bi potražiti i razloge neuspjeha suvremene Crkve koju formiramo.

Crkva se otvara svijetu i prilazi mu sa svojim bogatstvom svrhunaravnih vrednota koje su oplemenile njezinu humanu strukturu. Iz našeg humanog postupka mora zračiti svrhunaravni duh koji nas prožimlje i vodi. Kad zataji svrhunaravna dimenzija pri našem djelovanju, zatajili smo kao članovi.

Živimo i radimo u vremenu i prostoru stvarajući svoju ljudsku povijest, ali naša prava i puna stvarnost zajednice spašenih tek ima doći. Živimo u vjeri da kroz povijest dolazimo do vječnosti u kojoj sadašnji život treba dobiti puni smisao. U tom je smislu »kršćanstvo kao takvo eshatološko, ono je kršćanstvo uskrsnuloga Krista.« (T. Šagi-Bunić, Ali Drugog puta nema, KS. Zagreb, 1969, s. 72).

Crkvu sačinjavaju slabi ljudi koji često padaju i dižu se, ali »prisutnost Uskrsnulog Krista čini da kročimo naprijed u vedroj vjeri: 'Znam kome sam povjerovao'. Hodamo po pošljunčanoj cesti: to uključuje prašinu, neuspjeh, umornosti, ali je Učitelj tu, s nama, na našim emauskim putevima.« (Kard. Suenens, Dotrajalo i živo u Crkvi, Zgb., 1969, s. 45-6).

Upravljanje Crkvom

Sigurna nauka o prvenstvu papinske vlasti opet je naglašena, samo što je ovog puta došla do izražaja stara kolegijalna papinska i biskupska vlast. U vrijeme zasjedanja i nepo-

sredno iza Sabora puno se pručavao kolegijalitet u prvim vijekovima Crkve. U tom je smislu naglašena važnost biskupskih konferencija u vodstvu Crkvom na nacionalnom području ili nešto širem.

Posebno je naglašena crkvena funkcija u služenju. Ovo služenje ne smije biti ograničeno samo na uske okvire neposredno povjerenih duša, nego biskupi i svećenici u upravljanju moraju imati u vidu čitavu Crkvu i zanimati se za probleme svijeta. Time je naglašena odgovornost svijeta i svakog pojedinca za čitavu Crkvu.

Ovog se puta uz biskupe i svećenike pojavljuju i đakoni koji se pripuštaju u crkvene funkcije kao u prva vremena.

Laici-Vjernici

Ljudi na vlasti u Crkvi označeni karakterom sakramenta sv. Reda služe crkvenoj zajednici kao djelitelji svetih tajna i upravljaju crkvenim ustrojstvom, a ostali gro Božjeg naroda živećih od svetih tajni svojim prisustvom u svijetu svjedoči o plodnosti Kristove vesele vijesti. Svojim susretom s ljudima šire je i bogatstvom svoje osobne duhovnosti predstavljaju veliku moralnu snagu i pomoć svijetu i tako vrše svoj apostolat koji je usmjeren prema spasiteljskom poslanju Crkve.

Duša apostolata jest ljubav prema Bogu i bližnjemu koju je Krist ostvario i naučavao. Ovu ljubav vjernici trajno podržavaju i hrane radom i molitvom, a napose sakramentom Euharistije. Svakidašnja kršćanska praksa u zvanju i društvenom položaju jest ono svedočenje po kojem laici ostvaruju svoj apostolat i osobnu svetost. Tim samim pripravlja teren Kristu da zađe u svijet, jer će njihov primjer biti prigoda da Duh Božji pozove ljude na preispitivanje njihovog stava prema životnim vrednotama.

U posljednje je vrijeme mnogo naglašena humana strana kršćanstva. Članovi Crkve trebaju biti aktivni članovi ljudske zajednice zanimajući se za sve što je ljudsko, nastojeći da ostvare integralni pojam kršćanstva, koje je plodno i u materijalnim i duhovnim dimenzijama. U tom je pogledu naglašeno da laik mora u prvom redu biti dobar čovjek. Krist je kroz svoju humanost izharivao svrhunaravnu energiju.

Laike uspjele u životu, Crkva danas poziva na tješnju suradnju u djelu evangelizacije i uprave Crkvom. Tokom povijesti ona im je zbog raznih uzroka to digla, ali ih sada po-

novno poziva. Neće to ići lako, ali to ne smije biti razlog da se od toga odustane.

U dogmatskoj Konstituciji o Crkvi nije moglo izostati poglavlje o Bl. Djevici Mariji. Majka Crkve i sve ono što oko nje postoji u Crkvi, spada u neprocjenjive bisere crkvene stvarnosti. Kad je postala tjelesna majka Kristova, sve nas je duhovno rodila, jer je skupa s njim predodređena da sudjeluje u djelu otkupljenja i spasenja što ga je Krist njezin sin obavio. Ona je praktično omogućila sve ono što se zbililo u Crkvi od Kristovog rođenja do danas i biskupima nije ništa drugo preostalo nego da potvrde uvijek svježu i dragu istinu da je Majka Kristova i Majka Crkve.

Biskupi su u dokumentu iznijeli u najkraćim crtama čitavi životopis Majke Božje, naglasivši njezinu ulogu suradnice s Kristom u djelu spasenja i brižne Majke koja se nalazi u sredini prve Kristove zajednice na dan dolaska Duha Svetoga. Svoju spasiteljsku ulogu u životu Crkve nastavlja kroz sve vjekove zagovarajući za potrebe Crkve. Djevica Marija kao uzor materinskih osjećaja prema svim ljudima jest uzor svima onima koji se na bilo koji način u Crkvi bave apostolatom. Ona nam je svojim životom i primjerom, posebno po svojem proslavljenom uznesenju na nebo dušom i tijelom, znak pouzdane nade i utjehe u dnevnoj kršćanskoj praksi.

Njezino oduševljenje i potpuno predanje u službi Božjoj, njezin uspjeh u služenju Bogu jest nedostiživi, ali ohrabrujući ideal svima onima koji teže za plemenitošću, dobrotom, i ljubavi što vječno traje.

Dr Stanko Anić

PORUKA UREDNIŠTVA

U ovom broju prilažemo poštanske uputnice za novac s oznakom duga za ovu ili prijašnje godine. Molimo da se dug što prije podmiri.

Ako uputnica nije priložena, znači da je pretplata uplaćena do konca g. 1972.